

Bilag 4.3.3

Dato: 14.02 2022

Til: Hovedbestyrelsen – møde d. 25.03.2022

Kontaktpersoner: Jan Pedersen, jap@dn.dk, tlf. 31193239 og Sofie Hvemon, sh@dn.dk, tlf. 31193283

Indkomne hørings svar

I det følgende fremgår de samlede hørings svar. Hørings svarene i det nedenstående fremgår i deres oprindelig form. Dog er layout i visse tilfælde tilpasset for at skabe konsistens på tværs af hørings svar. Desuden fremgår bemærkninger fra Vores DN også af dette bilag, selvom der ikke er tale om officielle hørings svar. Det bør også bemærkes, at personlige kontaktoplysninger er fjernet fra dette dokument, selvom de fremgår af hørings svarene.

Da DN Sorø har kommenteret direkte i politikken, er det blot deres kommentarer til politikken og ikke selve politikdokumentet, der er angivet i nedenstående. Afdelingen har desuden kommenteret på en gammel version af råstofpolitikken, hvorfor ikke alle bemærkninger er aktuelle.

Hørings svar

Anna Bodil, personligt valgt medlem af repræsentantskabet	3
Axel Bendtsen, medlem af Planfagligt Udvalg	4
Gunnar Larsen, medlem af Naturfagligt Udvalg	6
Henrik Præstholm, medlem af Planfagligt Udvalg	8
Jens Erik Larsen, medlem af Planfagligt Udvalg	9
DN Favrskov	10
DN Frederikshavn og Læsø	11
DN Hillerød	13
DN Mariagerfjord	14
DN Roskilde	16
DN Sorø	19
DN Ringkøbing-Skjern	28
DN Thy	29
Samrådet for Nordsjælland	30
Samrådet for Vestjylland	36
Fra Vores DN: Niels Hald	38
Fra Vores DN: Helge Hansen	40

Anna Bodil, personligt valgt medlem af repræsentantskabet

Har sendt et svar til raastofpolitik, som jeg fik retur. ØV. Nu skal jeg så skrive det hele forfra igen. Det orker jeg ikke. *[Sekretariatets bemærkning: Anna Bodil var kommet til at sende til en forkert, ikkeeksisterende mailadresse].*

Mit hovedbuskab er:

Som DN peger på: **Reduceret forbrug og genanvendelse**. Altså afgifter på disse råstoffer.

Genetablering til natur må være et must.

Afgravning af bakker og huller i jorden er mange steder et **problem for trykvand til rigkær og andre trykvandsafhængige moser**. Et noget overset problem. Problemet kan ses i forhold til områderne langs Mølleåen, Hovedstaden.

De bedste hilsener

Anna Bodil

Pers medlem

Axel Bendtsen, medlem af Planfagligt Udvalg

Kære Jan

Tak for din flotte præsentation af DN's råstofpolitik på mødet i PFU. Og fint, at du bl.a. på baggrund af vores møde har revideret udkastet til politikken på området, som nu er sent til udtalelse bredt i organisationen.

Det er således på tide, at DN justerer sin politik på området. Men som jeg nævnte på mødet, er jeg bekymret for, at du med dit stærke fokus på muligheden for at efterbehandle til gavn for biodiversiteten glemmer hensynet til landskabet og kulturmiljøet.

Du kommer rigtig godt rundt om problemstillingerne omkring det voldsomme forbrug af råstoffer, som Danmark må se at komme ud af. Din anbefaling om en national råstofstrategi og forhøjelse af råstofafgifterne kan jeg til fulde støtte. Og jeg er helt enig i, at en fornuftig råstofstrategi kan bidrage til biodiversiteten – også gennem efterbehandlingen af graveområder. Der er således – også efter min opfattelse – ikke meget mening i at fastholde en automatisk reetablering til jordbrugsformål.

Men DN's råstofpolitik må også indeholde hensynet til landskab og kulturmiljø. Det gælder i forbindelse med etableringen af råstofgrave og de parametre, der skal styre udvælgelsen af fremtidige graveområder og efterbehandlingsplaner. Her kan de biologiske interesser ikke stå alene. Mens det således er super vigtigt, at DN skærper sin opmærksomhed omkring biodiversitet, må det ikke betyde, at DN's hidtidige politik på området med at sikre landskabet og kulturmiljøet forlades.

Råstofområdet har jo i mange år – jeg havde nær sagt altid – haft stor naturfredningsmæssig interesse. Problemet har været – og er – at mange attraktive landskaber samtidig ofte har stor råstofmæssig interesse. Mange landskaber er gennem tiden ødelagt af grimme skår i landskabet i form af graveområder.

Jeg er så helt med på, at mange graveområder bør henligge og give plads for øget biodiversitet. Det skal bestemt nævnes i en fremtidig lovgivning. Begrundelsen herfor har du til fulde redegjort for. Men det betyder **ikke**, at alle eksisterende graveområder skal henligge uberørte og slet ikke, at der

gives grønt lys for nye etableringer af råstofgrave i landskabet, blot de efterfølgende får lov til at henligge uberørte.

Der er tværtimod behov for en effektiv råstofplanlægning, som ud både tageer hensyn til landskabet og kulturmiljøet og til biodiversiteten. Du nævner ikke hverken landskabet, kulturmiljøet eller behovet for at styrke planlægningen med ét ord. Det finder jeg er en fejl og ude af trit med DN's hidtidige politik og mange af DN's medlemmers ihærdige indsats for at sikre det danske landskab.

Lige så meget jeg således støtter dine velargumenterede synspunkter om biodiversitet, lige så lidt støtter jeg, at du – synes jeg – så énøjet har fokus alene på dette vigtige punkt. En national råstofstrategi bør således også omfatte råstofgravenes betydning for det danske landskab. Og det bør DN's nye råstofpolitik også. Jeg føler mig overbevist om, at mange DN-medlemmer deler mine synspunkter.

Jeg står gerne på mål for mine synspunkter, hvis der kan blive en anledning hertil. Kontakt mig endelig – gerne telefonisk på 6172 6090.

Mange hilsener

Axel

Bemærk at min mail også er sent til PFU samt til den adresse, vi officielt er bedt om at sende vores bemærkninger til.

Gunnar Larsen, medlem af Naturfagligt Udvalg

Kære alle

Tak for den fine DN råstofpolitik. Jeg har lige enkelte overvejelser:

- Moler:

At der indvindes moler har også sine klare fordele. Molersgravene er sammen med kystklinerne grunden til, at området Mors-Fur-Salling er på UNESCO Verdensnaturarvs tentativliste (som jeg på DN's vegne var med til at udpege). Der findes utrolig mange sjældne fossiler, også internationalt set, og de opdages som regel i molersgravene.

Indtil videre er der ikke tegn på, at en øget råstofafgift vil mindske forbruget (til f.eks. kattegrus), da råstofafgiften selv med en fordobling ikke spiller en rolle i prisen på færdigvareproduktet. Også nævnt side 17.

- Råstofindvinding ved kysten: Det er formodentlig en grundlovssikret ret (anmeldt rettighed fra før 1972) til indvinding på kysten. Det blev så vidt jeg husker afprøvet ved landsretten.
- Danskernes brug af råstoffer: Man kan også skrive, at i Danmark bruges: 1 kg grus pr. time pr person – året rundt. Det er det samme som i Tyskland, se evt. denne: <https://www.youtube.com/watch?v=HMf3XBUr5mY>
- Holland og genbrug: Muligvis er Holland ved at lave en klassisk I-lands øvelse, hvor de ikke længere må indvinde naturbundne råstoffer, og hvor genbrugsmaterialer ikke slår til. Derved skal de importere størstedelen af deres råstoffer, hvorved de har eksporteret miljøproblemerne til andre land, bl.a. Danmark. Dette er dog ikke undersøgt til bunds endnu. (For malme er det inden for de sidste 150 år sådan, at vi har lukket miner i Europa, så vi nu får malmene fra Afrika med dårlige miljø- og arbejdsforhold til følge, og/eller vi er afhængig af leverancer fra meget ustabile regimer verden over).
- Genopfyldt jord og grundvandsbeskyttelse: Det er faktisk forkert, at genopfyldt jord beskytter grundvandet bedre end naturligt aflejrede lerlag. Naturligt aflejrede lerlag vil netop være dem der har sprækker fra gletsjerskydning, rødder mm. mens tilkøbt jord er pakket og

stampet så det der tættere i strukturen end naturlige jordlag. Slet denne sætning og brug kun argumentet om næringsfattig natur for ikke at tilføre jord til råstofgrave (hviket i øvrigt er forbudt uden dispensation jf. jordforureningslovens § 52).

- Okker: Der findes mig bekendt ingen eksempler i Danmark på, at okker i private brønde/boringer skyldes råstofindvinding. Råstofindvinding i Danmark sænker højest grundvandsspejlet med op til ½ m, mens den naturlige årstidsvariation i Danmark er 1-1½ meter. Nikkel skyldes som udgangspunkt overudnyttelse ved vandindvinding af kalkmagasinerne på Østsjælland
- Indvinding til havs: det er ca. 10 % af sand, grus og sten der kommer fra havet, ikke 25 %.

Er det værd at nævne, at transportforliget ikke har regnet på, hvor råstofferne til de mange veje skal komme fra.

Mange hilsener

Gunnar

Opfølgende bemærkning indsendt på mail d. 22. februar 2022:

”Et emne jeg sjældent ser berørt er, om råstofindvinding efterlader kulturhistoriske spor om den industrikultur der har været. På Bornholm og ved brunkulsgravene i Jylland, og til dels i Aalborg, er dette berørt, men ellers ikke. Det er ellers noget der går godt i spænd med natur- og fritidsinteresserne i de efterbehandlede råstofgrave”.

Henrik Præstholt, medlem af Planfagligt Udvalg

Kære alle

Jeg støtter op om Axels bemærkninger.

Det er ved planlægningen af fremtidige graveområder der skal tages hensyn til landskabet og kulturmiljøet. Det må understreges i afsnittet om planlægning.

Venlig hilsen

Henrik Præstholt

Jens Erik Larsen, medlem af Planfagligt Udvalg

Tak - jeg synes stadig der mangler det med at sikre adgang til råstofgravene, når de er reetablerede som naturområder - som sagt kan det være problem, når området er privatejet.

Mange hilsner

Jens Erik Larsen

DN Favrskov

Der står følgende om lovtiltag...

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler, at en revision af råstofloven, med afsæt i nationale strategier og planer for både land, hav samt genanvendte og genbrugte materialer, indeholder:

- En miljøøkonomisk analyse²¹ og anbefaling af, hvilket niveau en råstofafgift med fordel for ressourcernes anvendelse på lang sigt, skal lande på.
- En sidestilling af projekter under anlægslove med al anden råstofanvendelse, så disse projekter bliver underlagt såvel råstofafgift som mulig prøvelse i uvildige klagenævn.
- En større statslig koordinering af arealer, eksempelvis mellem tankerne i Grønt Danmarkskort, råstofgraveområder efterbehandlet til natur og landbrugsjord ud af drift

Vi foreslår at der tilføjes en ekstra pind:

- **Krav om en bindende reableringsplan om natur og adgangsforhold inkl. vedligeholdelsesforpligtelser som betingelse for en gravetilladelse**

-- dette så det ikke står og falder med lodsejers forgodtbefindende at bruge arealet til noget andet, fx. privat jagtressort eller opfyld (hvis han ellers kan få lov hertil ifølge PL§35 m.fl.). Vi har her i Favrskov et aktuelt eksempel på en grusgrav, der ønsker at få lov til at grave under grundvandspejlet og hvor lodsejer gerne vil udlægge det til natur og måske visse friluftaktiviteter, der kan passe hermed, og overdrage arealet til kommunen bagefter. - eller i hvert fald har ønske om at kommunen overtager vedligeholdelse af området inkl. adgangsmuligheder. Men kommunen er tilbageholdende da man ikke vil pådrage sig en vedligeholdelsesforpligtelse. Alternativet er at det bliver et jagtressort-område uden off. adgang eller måske kommer der en dag en anmodning om anden udnyttelse, som kommunen kan have svært ved at sige nej til.

Og Ja. Det rører ved den private ejendomsret, men det er altså det offentlige, der skal give en gravetilladelse og dermed mulighed for en god indtægt i mange år. Råstoffer bliver næppe billigere i de kommende år. Og hvis det er lovbestemt burde det jo være ligetil. Ejer kan jo bare lade være med at udnytte forekomsten.

Mvh Alfred

DN Frederikshavn og Læsø

Hørings svar vedr. DN's råstofpolitik

Vi har følgende 2 forhold vi ønsker indføjet i råstofpolitikken som pt. er i høring.

1:

Der mangler at blive fastlagt / beskrevet noget konkret vedr. forholdet mellem vores drikkevandsressourcer og råstofindvinding. Under en andel af råstofforekomsterne med grus og sand kan der være sammenfald med vore grundvandsressourcer. I en tid hvor mange drikkevandsboringer nedlægges og nye etableres, er det rettidig omhu at beskytte ressourcen. Det er ikke nok at beskytte de boringsnære (BNBO) områder omkring de aktive vandværksboringer. Af hensyn til fremtidens drikkevandsforsyning bør også vandværkernes prioriterede indvindingsoplande og OSD områderne beskyttes mod utilsigtede hændelser, som altid kan forekomme med risikobetonet virksomhed tæt på grundvanderessourcen.

Imidlertid er et generelt forbud mod at indvinde råstoffer i alle områder (hvorunder der samtidig er beliggende grundvandsressourcer) nok ikke realistisk at få gennemført.

Men for en del af områderne er midler, der i den nye finanslov er afsat til delvis beskyttelse af drikkevandet i de grundvandsdannende dele af indvindingsoplandene - via et forbud mod at benytte pesticider og andre kemikalier i grundvandsparkerne - være en del af løsningen.

Men for nogle udvalgte områder gælder, at de af staten er udpeget som særligt nitratfølsomme områder. For disse områder gælder yderligere, at de er meget følsomme overfor miljøfremmede stoffers utilsigtede nedsivning til underliggende drikkevandsressourcer, hvorved der således her er en betydelig øget risiko for forurening.

Derfor foreslår vi følgende som ønskes indarbejdet i DN's råstofpolitik:

”At der for arealer der af staten er udlagt som særligt nitratfølsomme og samtidig er beliggende i almene vandværkers indvindingsoplande fremadrettet ikke længere må gives tilladelser til råstofindvinding.”

”At råstoftilladelser i indvindingsoplande og OSD områder, der udstedes i områder udenfor de udpegede nitratfølsomme arealer, gives med særlig skærpet krav om løbende opfølgning fra tilsynsmyndigheden”, samt at der ikke gives tilladelse til råstofgravning i GrundvandsParker.

2:

Vi finder at med den velkomne og nødvendige fremtidige øgede recirkulation af råstoffer, må vi tilsikre, at dette ikke medfører øgede forureningsrisici. Der har over tid været flere ”skrækeeksempler”, der for alt i verden må undgås. Eksempelvis kan nævnes sagen fra Sorø med PCB forureningen.

Vi skal via vores politik være med til at forsøge at lignede alvorlige sager ikke fremadrettet opstår.

Derfor foreslår vi følgende som ønskes indarbejdet i DN’s råstofpolitik:

”Råstofgrave – aktive som tidligere – må ikke anvendes til deponi, tilkørsel af jord eller som arealer for oparbejdelse / genanvendelse af råstoffer. Disse aktiviteter henvises i stedet til arealer i eks. vis industriområder eller særlige af tilsynsmyndigheden udpegede arealer”.

Såfremt de to forslag ønskes yderligere uddybet, står vi gerne til rådighed herfor.

***Venligst på vegne af
DN Frederikshavn og Læsø***

Helge hansen
Bestyrelsens råstofgruppe

DN Hillerød

Hillerød d. 6. marts 2022

Danmarks Naturfredningsforening

raastofpolitik@dn.dk

DNs råstofpolitik, hørings svar

Vi henviser til Samrådets bemærkninger til råstofpolitikken. Den dækker i store træk vores holdning.

Som supplement har vi et par generelle kommentarer til form og opstilling.

Udkastet har fokus på mange gode og yderst relevante hensyn, som på udmærket vis begrundes DN's ønsker på råstofområdet. Det er imidlertid ikke lige til at få overblik over, hvad DN præcist ønsker. Den søgende læser må bruge tid på at finde de passager i teksten, der afslører DN's holdning. Det mener vi er en alvorlig fejl, som udmærket begrundes i samrådets bemærkninger til råstofpolitikken.

Det er den samme svaghed, som forslag til naturpolitik lider af. Opbygningen af begge politikker tyder på, at der har manglet en forståelse for, hvorledes man bedst præsenterer et budskab, så læsere hurtigt får et overblik over, hvad DN ønsker og vil kæmpe for. Det er i sig selv en vigtig forudsætning for DN's politiske arbejde.

En politik skal derfor altid formuleres klart, kort og entydigt. Det skal være let for en læser at få overblik over, hvad DN mener. Det er naturligvis også vigtigt at begrunde, hvorfor DN har en bestemt holdning. De to dele af politikken skal imidlertid holde adskilt. Enten særskilt i hvert sit afsnit eller ved at placere den begrundende tekst efter den politiske udmelding. Der skal dog være en klar adskillelse.

Vi foreslår, at der laves en skabelon for fremtidige politik-dispositioner.

mvh.

på vegne af bestyrelsen

Jørgen Nielsen

DN Mariagerfjord

Afdelingsbestyrelsen har diskuteret oplægget til foreningens politik, som vi i store træk finder både visionært og tilstrækkeligt konkret til at lægge pres på myndighederne for at udarbejde en national strategi.

Overordnet set altså et godt oplæg, fordi der mangler en national politik/strategi, og med dette udspil presser DN på for en politisk stillingtagen. Den manglende nationale strategi betyder, at planlægningen hidtil har prioriteret råstoffer fremfor natur, hvilket vi i DN-Mariagerfjord har været vidne til lokalt/regionalt i mange år.

Ingen grund til i det følgende at gentage de gode elementer i oplægget, så nedenfor noteres udelukkende forslag til tilføjelser/ændringer.

s. 3: mere bæredygtig udnyttelse: højere råstofafgift - ja. Men for at øge bæredygtigheden bør DN presse på for en mere decentral og lokal udnyttelse af råstofforekomsterne. Som det er nu, koncentrerer råstofgravningen i stadig større enheder (sandsynligvis af rationalitets/økonomiske årsager) med øget transport, udbygning af vejnet og CO₂-produktion til følge. For ikke at tale om belastning af naboer til disse kæmpegrave. DN-Mariagerfjord har påpeget problemet ved hver revision af regionens planlægning - uden held.

s. 3: I nuværende praksis er det regionerne, der vedtager hver deres råstofplan, og miljøstyrelsen skal blot høres. Regionerne er et uheldigt niveau til planlægning af råstofudnyttelse, idet det for det første kan være vanskeligt at imødegå lokale kommercielle interesser. For det andet respekterer råstofsalget og transporten alligevel ikke respekterer regionsgrænser, hvilket kan konstateres i den Region Nordjylland-godkendte råstofgrav Gunderup, som eksporterer ligeså meget sydpå til Region Midtjylland som nordpå. DN bør presse på for at det i stedet er miljøstyrelsen, der skal udføre planlægning og godkendelser, på baggrund af forslag og råd fra kommuner og regioner.

s. 11: Afdelingernes værktøjskasse: denne ser vi gerne udvidet med flere konkrete tiltag fra sekretariatets/ledelsens side. F.eks. bør der i foreningens politik indgå procedurer for afdelingernes

kommunikation med sekretariat - hvem henvender man sig til med diverse forskellige sagsområder ved et råstofprojekt?

Venlig hilsen
DN-Mariagerfjord
Steffen Elmoose

DN Roskilde

Høringssvar:

* Problemet med at jord bliver brugt som opfyldning af lunger i det dyrkede landskab (og dermed hindrer / *forebygger* at der opstår pletter af fugtig natur berører noget klassisk DN-stof. Både landskabsæstetik og biodiversitet. Det er ikke i sig selv et råstof-emne, men det hænger så godt sammen med det, at man måske godt kan give den lidt ekstra gas - en af de afledte effekter af at "vi" bruger jordressourcerne så hovedløst.

*** Råstofafgiften sendes de rigtige steder hen!**

Det er meget vigtigt at pointen fra udkastet fra januar bibeholdes og gerne forstærkes.

Om at råstofafgiften skal tilbageføres til de steder, den er indtjent, så den kan bruges konstruktivt til at sikre, både at afledte transportveje etc tilrettelægges hensigtsmæssigt (i miljøperspektiver) og at belastede kommuner får bedre økonomisk mulighed for at sikre efterbehandling til naturformål og offentlig adgang.

Det må være forståeligt for enhver, at der hvor der graves, er der særligt behov for og særlig retfærdighed i at "kompenserende" foranstaltninger medfinansieres med de selv samme penge, der opkræves i fællesskabets navn.

Og dermed også størst naturværdi i de midler, som i høringsversionen fra februar er nedtonet og forvildet til en *anbefaling!!* om at "en vis procentdel af råstofafgiften bruges på naturgenopretning." Hvordan i alverden kan DN have tænkt så skørt?

DNs politik (som jo ikke er = statens, men vores) må da være at hele afgiften skal gå til at kompensere gener og modvirke natur-tab dér hvor skaderne ved gravningen laves. Og det skal selvfølgelig præciseres i teksten at formålet med de tilbageførte midler iflg DNs politik skal være at sikre at miljøgener bliver minimeret og naturforhold optimeret.

Det kan DN da ikke være i tvivl om.

Så det undrer og forarger at mens der i januar-udkastet flere steder nævnes praktiske mere eller mindre konkrete forhold af betydning; bl a for afdelingernes konstruktive arbejde, så er det forsvundet fra høringsversionen fra februar. Det er en (håndfuld af) fejl. Få det ind igen.

Fx står der i januar-udkastet yderst fornuftigt:

"I stedet for at afgiften på 150-200 millioner kroner går i statens "sorte hul", så peger DN på at

afgiften i en direkte kobling i stedet skal gå tilbage til de bidragende regioner og især kommunerne. Der mangler i dag finansieringsmuligheder for afværgende cykelstier, omfartsveje for lastvognene og efterbehandlingen til natur og rekreativ udfoldelse. Det vil en tilbageføring af råstofafgiften til dem, der lægger for, kunne gøre op med".

Samt:

"Processen omkring regionernes 4-årige råstofplaner er meget forudsigelige og giver en række muligheder for DN afdelinger til at påvirke i den mest natur- og miljømæssigt fremmende retning. Jo mere præcis man kan være i sin påvirkning, jo større gennemslagskraft ligger i øvelsen. Eksempelvis at pege på en helt konkret til- og frakørselsvej for råstoftransporten, eller tale for omdirigering af bløde trafikanter eventuelt ad nye cykelstier - fremmet ved tilbageføring af en højere råstofafgifter."

Der står meget mere og klogt + konkret og realistisk forståeligt om emnet i januar-udkastet. Det er ret uforståeligt at det ikke er med i februar. Det vil ellers give rigtig god genklang hos mange mulige læsere af politikken og generere respekt og goodwill / sympati til dén og til DN. Modsat februar-versionens diffuse og abstrakte / ligeGYldige "anbefaling" af et eller andet, der ikke kommer til at ske, og som ikke kan tjækkes / måles.

Hvis man -dumt-; måske af pladshensyn skærer ned på tilbageførings-tekst-delene, så bør de bruges og måske udvikles yderligere i en eller anden anden publikation.

- Den nye forkølede anbefaling af noget andet -undefineret- naturgenopretning, der ikke hænger sammen med råstofgravene, vil ikke ret mange kunne se nogen relevans i, i en råstofpolitik. Den har ikke noget med råstofpolitik at gøre, men er en fjollet løst påklistret *skattepolitisk* melding uden mindste sandsynlige .

Det skal rettes tilbage til det konstruktive. DN skal ikke gøre os aktive medlemmer til grin, men være troværdig og sagligt virkelighedsnær.

"Danmarks Naturfredningsforening anbefaler desuden, at en vis procentdel af råstofafgiften bruges på naturgenopretning."

Råstofafgifter fra havområder, skal *øremærkes* kompenserende tiltag *dér*. Det er jo staten, der er myndighed på havet.

Der har været nævnt noget om at tilbageføring skulle være at sammenligne med "fordelingspolitik". Det er jo noget vrøvl; det er tvært imod at *gøre op med* den politiserede omfordeling, der nu foregår - fra kommuner (borgere) der leverer dyr infrastruktur, trængselsafhjælpning oma gener, samt lægger areal til.

- til statskassen, der bruger midlerne til noget, der ikke behøver ha en snus med selve råstofindvindingen at gøre.

* De seriøse indvinderere arbejder med konceptet "Det gode naboskab", og har bl a udgivet en slags folder med god information om grundlæggende forhold (bl a planlægningsprocessen). - skriv kort om det i et afsnit i politikken og link til den nævnte folder, hvis den findes digitalt - måske i anden form.

* Det er blevet rejst om der bør indføres afgift på selve transporterne: Ja, det vil være rimeligt og i god overensstemmelse med dé hensyn, der *burde ligge* i al den grønvask, vi hører om klima og grøn omstilling.

Bjørn Petersen DN Roskilde.

DN Sorø

Sekretariatets bemærkninger: DN Sorø har kommenteret direkte i politikudkastet, hvorfor nedenstående bemærkninger stammer fra de kommentarer, der knytter sig til politikken. Afdelingen har desuden kommenteret på en gammel version af politikken, hvorfor visse bemærkninger ikke længere er aktuelle. I nedenstående omhandler det ikke-fremhævede i citationstegn DN Sorøs bemærkninger. Hvis ikke andet er nævnt, henviser nedenstående sidetal til det nuværende, opdaterede politikudkast. Sekretariatet har inddelt bemærkningerne i tre kategorier:

- 1) **Større faglige bemærkninger og ændringsforslag**
- 2) **Mindre bemærkninger og ændringsforslag knyttet sprog, opbygning, mv.**
- 3) **Ikke-aktuelle bemærkninger og ændringsforslag knyttet til den tidligere politikversion**

Kun kategori 1 er medtaget i bilag 3.3.1, mens bemærkninger i kategori 2 kommenteres med rødt i nedenstående.

1) Større faglige bemærkninger og ændringsforslag

Om fælles råstofressourcer, tidligere versions side 3: ”Dette bør have et selvstændigt punkt i politikken, nemlig at DN skal arbejde for at råstoffer på land under dyrkningsjorden reelt er fælleseje og at alle råstoffer på vandet er fælleseje og skal håndteres som sådan.”

Boks, side 9: ”Siem Skov – kan det være et positivt eksempel? Der bør vel ikke graves i skove eller i moser?”

”Kommunerne bør planlægge for fællesskabet. Jo mere en kommune kan øjne kvaliteterne i en råstofgrav efter endt brug, jo mere kan der arbejdes igennem med udformning, krav og vilkår, og eventuelt opkøb”, side 9: ”Her virker det som et råd til DN-afdelinger. Bør det ikke snarere formuleres som et ønske til kommunerne. De må gå ind og i planlægning for efterbehandling sammen med udvinder og regionen samt inddrage lokalbefolkning og foreninger.”

Foreslåede tilføjelser til side 9: (Danmarks Naturfredningsforenings anbefalinger til efterbehandling)

- ”Værdifulde landskaber bl.a. med værdifulde geologiske og historiske interesser, skove, kulturmiljøer, §3-beskyttet natur, fredninger, Natura 2000 områder og områder med bilag IV-arter må som udgangspunkt friholdes for råstofgravning
- Stop for indvinding af sphagnum mv. i tørvemoser, som i stedet for udnyttelse af tørv vådgøres
- Ved råstofgravning nær vandløb og søer bør sikres, at disse ikke får sænket vandspejl eller udtørres. Ligesom gravning ved moser og enge ikke må bevirke udtørring.”

Forslag til tilføjelse af afsnit, side 11:

”Interesse- og graveområder. Allerede ved udpegningen som interesseområde skal afdelingerne være påpasselige. Selv om regionerne påpeger, at udpegning som interesseområde ikke giver tilladelse til råstofgravning, så betyder en sådan udpegning, at der skabes uro for nogle og forventninger hos andre, hvor begge dele kan låse for meget efterfølgende planlægning. Allerede ved en udpegning af et interesseområde skal regionen have gennemført en offentlig kortlægning og beskrivelse af planter og dyr med særlig henblik på udpegnings-arter og Bilag IV arter, men også til om disse arter kan benytte området som potentielt yngle-, fouragerings- og overvintringsområde. En lignende eftersøgning og vurdering skal gennemføres i forbindelse med udstedelse af gravetilladelser, det er ikke nok, at Regionen vurderer på baggrund af et arbejde ved et skrivebord.”

Kommentar knyttet til regionernes råstofplaner. Kommentaren er tilknyttet side 15:

”DNs råstofpolitik bør diskutere, om der skal statslig styring ind over regionernes råstofplaner. Er Regionerne klædt godt nok på til at håndtere de nationale interesser? Politikerne i regionsrådene kerer sig ikke om området, de har nok at gøre med sundhedsvæsenet og ressourcerne i de regionale forvaltninger er skåret helt ned til benet og forholder sig slet ikke til naturværdierne, de skal blot sørge for at skaffe råstoffer til byggerierne.”

Om definitionen af råstoffer: ”Et eller andet i råstofpolitikken må vi definere, hvad vi mener med råstoffer. Er grundvand f.eks. et råstof, er luft?”

Bemærkning knyttet til følgende tekststykke side 9: ”Der må godt efterlades dramatiske skrænter til insekter og digesvaler – også uden publikumsadgang”: ”Der kan være behov for at vedligeholde skrænterne, da de ellers vil falde sammen eller blive udjævnede.”

2) Mindre bemærkninger og ændringsforslag knyttet sprog, figurer, opbygning, definitioner, mv.

Om at sikre overdrev med naturpleje: ”Råstofgrave kan være vigtige til hjælp af biodiversitet på tør bund. Men det er stadigvæk vigtig at sikre overdrev med naturpleje.”

Sekretariatets håndtering: Selvom sikring af overdrev med naturpleje er et vigtigt emne, er det ikke sigtet for denne råstofpolitik at beskæftige sig med dette. Derfor har bemærkningen ikke ført til ændringer i udkastet til råstofpolitikken.

Om Danmarkskortet, side 2: ”Hvis der kunne indsættes et nyere kort, vil det være godt. Sorø Kommune burde være orange på kortet, da der graves rigtig meget i kommunen.”

Sekretariatets håndtering: Der er tale om de nyeste data, vi har kunnet tilgå, hvorfor et nyere kort desværre ikke er muligt at tilvejebringe. Da kortet er baseret på tal fra Danmarks Statistik, er det ikke muligt at ændre i farver på kortet, da farverne er baseret på de tal, Danmarks Statistik har tilgængelige.

Figur 3, side 4: ”Årstal mangler i reference.”

Sekretariatets håndtering: Årstal er skrevet ind i figurteksten.

Om tørv, side 4: Flere bemærkninger knytter sig til indvinding og forbrænding af tørv. Det, der er markeret med fed i nedenstående, stammer fra selve politikken, og, der ikke er i fed, er DN Sorøs bemærkninger:

- **”Tørv er et andet ord for højmose og fattigkær, og indvindingen er forbundet med fjernelsen af den mest vedligeholdelsesfrie natur, Danmark har.”** ”Tørv er en jordart. Højmose og fattigkær er naturtyper!”
- **”Indvindingen er forbundet med fjernelsen af den mest vedligeholdelsesfrie natur, Danmark har”:** ”Urørt skov og strengt beskyttet havnatur er også vedligeholdelsesfrit.”
- **”I dag graves der tørv i tre store højmoser, der nedbrydes uforholdsmæssigt meget”:** ”Ift. hvad?”
- **”... samtidig med massiv CO2 forbrænding af de tusindårige tørvelag”:** ”Forslag: Forklar, at iltning af tørv i drænede moser medfører iltning af tørven med frigørelse af CO2 til følge.”

- ”Al tørvegravning bør indstilles i Danmark af hensyn til biodiversitet og klimaudfordringen”: ”Begrundelsen er ikke tydelig.”

*Sekretariatets håndtering: Da tørv ikke fremgår som et hovedelement i politikken, vurderes det, at detaljerede bemærkninger i relation hertil ikke er nødvendige. Sekretariatet har dog tilføjet ”noget af” i denne sætning for at anerkende, at der er anden vedligeholdelsesfri natur i Danmark: ”Tørv er et andet ord for højmose og fattigkær, og indvindingen er forbundet med fjernelsen af **noget af** den mest vedligeholdelsesfrie natur, Danmark har.”*

Om moler: ”En øget råstofafgift vil dog medvirke til at udfase moler til kattegrus, som der findes gode biologiske alternativer til”: ”Hvilke? Har aldrig hørt om det før.”

Sekretariatets håndtering: Bl.a. kan man købe kattegrus af naturler. Da dette synes for detaljeret ift. råstofpolitikens sigte, har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag i politikken.

Boksen ”Havets råstoffer”, side 3: ”I boksen: Fiskepleje.dk virker ikke som en særlig autoritativ kilde til noget med råstoffer. Samme nyhed kan findes på DTUs hjemmeside. Foreslår, at der refereres til denne i stedet for: <https://www.aqua.dtu.dk/nyheder/2021/04/4000-kubikmeter-granitsten-skal-beskytte-dyr-og-kyster?id=2b9afc3a-f0d8-4a47-befd-9544fcb804d6>”

Sekretariatets håndtering: Sekretariatet har refereret til nyheden på DTU's hjemmeside i stedet for.

Om efterbehandling: ”Endelig vil DN, at efterbehandling af råstofområder altid bliver til natur. Råstofgrave på land, selv få meter dybe lergrave, er som magneter for hjemmehørende biodiversitet, som har svært ved at finde den næringsfattigdom, som råstofgravene har i overflod. Artsrige hotspots i forladte råstofgrave er talrige, og udgør reglen mere end undtagelsen (se mere i kapitel 3).”: ”Dette er vel det vigtigste og kunne derfor måske stå først i afsnittet. Der mangler noget om grusgrave. Her skrives om lergrave, som der ikke er mange af. Hvad kridt fra Faxe og Stevns, der kan blive brugt som fyld i papirmasse, hvilket vil dybest set er spild af råstoffer.”

Sekretariatets håndtering: I den nyeste version af råstofpolitikken fremhæves ”tre hovedpunkter”, hvoraf det ene er: ”Alle råstofgrave skal efterbehandles til vild natur.” Dermed vurderes det, at elementet er blevet fremhævet. Grus omtales andetsteds, hvorfor det ikke findes relevant at bemærke her.

Om brunkul, side 6: ”Mens brunkul var et vestjysk fænomen, findes der spor efter tørvegravning i næsten hver en eng og mose”: ”Jeg synes mest, at det er et midtjysk fænomen. De fredede Søby Brunkulslejer ligger tæt på israndslinjen.”

Sekretariatets håndtering: Sætningen er ændret, så der nu står et ”midt- og vestjysk fænomen.”

Om danskernes forbrug af råstoffer og brug af grus og sten til transportrelaterede formål, side 6: ”Kilde mangler! Udgør råstoffer til byggeri resten?”

Sekretariatets håndtering: Kilde er indsat. Af kilden fremgår det, at 70 % af råstofindvindingen på land, når det kommer til sand, grus og sten, går til anlægs- og vejmateriale. Resten falder ind under kategorierne 1) asfaltmateriale, 2) betontilslagsmateriale, 3) Anden anvendelse og 4) Ukendt anvendelse.

Om kalkstabilisering, side 6: ”Vejdirektoratet har de seneste 10-12 år anvendt kalkstabilisering som supplement til underlag til nye veje, hvilket sænker behovet med 40-50 % [kilde 7]. Der ligger mindst en meter gode råstoffer under hver en hovedvej i Danmark”: ”Kilde mangler”.

Sekretariatets håndtering: Der refereres til kilden fra Vejdirektoratet.

Om nye veje, side 6: ”Alle byer med kæmpekraner som del af ”omridset” forbruger store mængder råstoffer, indbygget i betonelementer, belægninger, kloak- og regnvandsledninger foruden nye veje”: Veje er nævnt i afsnittet ovenfor.

Sekretariatets håndtering: Ordet ”veje” er blevet erstattet med ”fordelingsveje” for at præcisere pointen.

Om danskernes ressourceforbrug, side 6: ”Hver danskers ”ressourceforbrug” er på 22 tons råstoffer om året, mens det tilsvarende EU-gennemsnit kun er på 14 tons”: ”Det er kun den indenlandske del. Hvis forbrug for råstoffer udefra skal regnes med bliver tallet højere.”

Sekretariatets håndtering: Politiken referer til Danmarks Statistiks beregninger af ressourceforbrug. Heri medregnes også ressourcer, der indvindes fra den udenlandske natur: ”Ressourceforbruget forsøger at opgøre hvor mange ressourcer, der bliver indvundet fra både den danske og den udenlandske natur til de varer og tjenester, som anvendes i den danske økonomi¹.”

¹ <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Analyser/visanalyse?cid=34687>

Om ressourcefodaftryk, side 6: "Ingen prognoser spår at dette aftryk vil falde. Tværtimod":

"Det kan vel ikke være nogen overraskelse, men hvad vil DN?"

Sekretariatets håndtering: I det nyeste politikudkast fremgår det mere tydeligt i indledningen, at Danmarks Naturfredningsforening arbejder for, at vi skal genbruge og genanvende vores ressourcer i langt højere grad, end vi gør i dag. Dermed ønskes et lavere ressourcefodaftryk.

Om murværksaffald, side 7: "Danmark producerer hvert år ca. 400.000 tons murværksaffald, hvor kun 10 % genbruges til murværk, mens de 90 % knuses til vejfyld ude i landskabet":

"Drop "ude i landskabet". Det er vel vejfyld i det hele taget også i byer."

Sekretariatets håndtering: Sekretariatet har ikke fjernet "ude i landskabet", fordi der primært er tale om, at nedknuste materialer bruges som vejfyld uden for byerne. Sekretariatet har ikke kendskab til knust materiale, der er blevet brugt i byerne.

"Kommunernes modtagestationer", side 7: "Genbrugsstationer?"

Sekretariatets håndtering: Kommunernes centre til genbrug og modtagelse går under flere navne; her er valgt "modtagestationer". Bemærkningen har ikke ført til ændringer.

"Havnenes klap af oprensningsmateriale", side 7: "Med "klap" mener du "klapning"? Mange kender nok ikke begrebet." "Hedder det oprensningmateriale? Er det ikke havneslam? Har det noget med råstoffer at gøre?"

Sekretariatets håndtering: Sekretariatet har ændret ordet fra "klap" til "klapning". Det vurderes, at uddybning af klapning ikke er nødvendig, da det ikke er et centralt element i teksten. Oprensningsmateriale har netop noget med råstoffer at gøre i en mangelsituation, hvor man kan bruge mange ressourcer til at dække sig ind med. Vi har set flere afgørelser om nyttiggørelse. Der er desuden forskel på havneslam og oprensningsmateriale. Typisk er oprensningsmateriale sand, der er skyllet ind foran sejlrenden eller ned i sejlrenden ind til havnene.

"Figur 4: Karsten Reinharts støjsvage sorteringsanlæg, der sorterer kalkstabiliseret, recirkulerbart råstof for småsten og større sten", side 7: "Vigtig oplysning? Hvad betyder "kalkstabiliseret" egentligt?"

Sekretariatets håndtering: Det vurderes, at konkrete eksempler med virkelige personer er med til at gøre politikken lettere tilgængelig for læseren. Ift., hvad der menes med kalkstabilisering: Hvis man

får brændt kalk ind i lerjorden, bliver den porøs og fin og kan dermed pakkes, så man kan bygge et nyt lag op, der er bærende for dét, der er ovenpå.

”Der findes allerede værktøjer, der kan støtte overgangen mod cirkulær råstofanvendelse i byggeriet”, side 7: ”Digitale?” [Knyttet til værktøjer]

Sekretariatets håndtering: Der er tale om digitale værktøjer, men dette synes underordnet for forståelse af teksten. Derfor har denne bemærkning ikke ført til ændringsforslag.

”Mærkningsordninger såsom Svanemærket og DGNB fremmer ligeledes cirkulær råstofanvendelse i byggeriet [...]”, side 8: ”Skrives uden forkortelse eller forklares i tekst eller i fodnote.”

Sekretariatets håndtering: DGNB står for Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen, hvilket er skrevet ind i en fodnote.

Formulering fra gammel politikversion: ”Herudover bør vi lære af erfaringer fra udlandet”:
””Kan vi lære” lyder mindre belærende”

Sekretariatets håndtering: Formuleringen i den nye politikversion hedder: ”Udenlandske erfaringer bør vi også trække på.” Det vurderes, at denne formulering er mindre belærende, da den indeholder ”trække på” frem for ”lære af”. Derfor har bemærkningen ikke ført til ændringer.

”50 % af alt offentligt byggeri i 2030 skal være ”designed for disassembly”, så det nemt kan skilles ad igen og bygges om uden at ødelægge eller forurene ressourcerne”, side 8: ”Du mener de oprindelige byggematerialer?”

Sekretariatets håndtering: ”Ressourcerne” i ovenstående referer netop til de oprindelige byggematerialer. Bemærkningen har derfor ikke ført til ændringsforslag.

”Klare, dybe søer ligger til isflugl og gråstrubet lappedykker”, side 9: ”Det er ikke min erfaring. Hvis de er dybe, er de ikke særligt attraktive for de to arter.” ”Enig, hvis det er dybe søer dukker der i stedet Toppet Lappedykker op.”

Sekretariatets håndtering: ”Gråstrubet lappedykker” er blevet erstattet af ”toppet lappedykker”.

”Lavvandede søer, passer til bilag IV padder”, side 8: Tilføjelse efter ”søer”: ”som endda godt må tørre ud en gang imellem”.

Sekretariatets håndtering: Beskrivelsen af paddevandhuller indgår i faktaboksen om eksemplet fra Sorø Kommune. Derfor er bemærkningen ikke er medtaget i politikken.

”Efter endt udgravning vil der opstå et behov for ekstensiv gravning for at sikre strandtudserne optimale vilkår”, boks side 9: ”I boksen om Munkebjergby: Efter endt råstofgravning – ikke udgravning – vil der opstå behov for naturpleje – ikke ekstensiv gravning. Navn på indvinder behøver ikke at fremgå, heller ikke i historien om Vang. Munke Bjergby er uden bindestreg.”

Sekretariatets håndtering: Det vurderes, at konkrete eksempler og dertilhørende navne er med til at gøre politikken lettere tilgængelig for læseren. Munke Bjergby er stavet korrekt i den nyeste udgave af råstofpolitikken. Sætningen er ændret, så den nu hedder: ”Efter endt udgravning vil der opstå et behov for ekstensiv drift for at sikre strandtudserne optimale vilkår.”

”Stenpikker, bynkefugle, stor hornugle og hvide vipstjerter er også markant overrepræsenteret i forladte råstofgrave”, side 9: ”Hellere blot: ”repræsenteret”. Arterne kan forekomme, men ikke nødvendigvis i store antal – måske lige bortset fra hvid vipstjert.”

Sekretariatets håndtering: Vi vurderer, at hyppigheden for de nævnte arter inden for den ene procent, der udgør råstofgraveområder, er så langt højere end det øvrige Danmark, at der er tale om overrepræsentation.

”Der bør efterbehandles til natur alle steder, på et rigt udvalg af substrater”, side 9: ”Hvad menes der med et rigt udvalg af substrater?”

Sekretariatets håndtering: Der menes, at råstofgravens forskellige kornstørrelser skal være ligeligt repræsenterede, så der er mange vækstmuligheder for planter.

Disse to kommentarer knytter sig til en formulering i den tidligere version. Nuværende formulering, side 9, hedder: ”Man bør undgå efterbehandling med tilført jord. Det fastholder godstransport i mange år frem og sikrer på ingen måde grundvandet, hvis formålet er at genetablere landbrug.”

”Transport af jord med lastbiler.” [Altså forstås, at ”godstransport bør erstattes af ’transport af jord med lastbiler’.]

Sekretariatets håndtering: I ordet ”godstransport” ligger ”transport af jord med lastbiler” indlejret. Derfor har bemærkningen ikke ført til ændringer.

”Sammenhængen er uklar” [bemærkningen knytter sig til tidligere tekst om, at ”efterbehandling med tilført jord på ingen måde sikrer grundvandet, hvis formålet er genopdyrkning”.]

Sekretariatets håndtering: Da der refereres til en sætning i det tidligere politikudkast, håndteres bemærkningen ikke yderligere.

3) Ikke-aktuelle bemærkninger og ændringsforslag knyttet til den tidligere politikversion

Om råstofpolitikens essens, side 3: ”Kommentar til kasse. Tal i parentes virker forvirrende. Står nok bedre i ny sætning. Det lyder af uventet meget på havet i forhold til på land. Sidste afsnit, der ”kan kikke på...” lyder for meget som talesprog.”

Sekretariatets håndtering: Da denne bemærkning knytter sig til en gammel version af politikken; er den ikke længere aktuel, og som følge heraf har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag.

Denne bemærkning knytter sig til en gammel version af råstofpolitikken, hvor fokus var på, hvordan afgiftsindtægterne skulle fordeles: ”Hvad så med det, der invindes på havet, hvem skal have del i afgift her? Den Danske Natur-fond?”

Sekretariatets håndtering: Da denne bemærkning knytter sig til en gammel version af politikken; er den ikke længere aktuel, og som følge heraf har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag.

Om kystmalerier: ”Jeg ved ikke, hvad kystmaterialer er. Kan måske skrives mere præcist.”

Sekretariatets håndtering: Da denne bemærkning knytter sig til en gammel version af politikken; er den ikke længere aktuel, og som følge heraf har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag.

Side 5, gammel version: ”Et markant skifte kræver dog politisk prioritering og folkelig efterspørgsel”: ”Hvad gør ikke det!? Hvad ønsker DN?”

Sekretariatets håndtering: Da denne bemærkning knytter sig til en gammel version af politikken; er den ikke længere aktuel, og som følge heraf har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag.

Reference til eksempel, som er udtaget i nyeste politikudkast: ”Måske med et eksempel på naturforbedring end noget om trafik.”

Sekretariatets håndtering: Da denne bemærkning knytter sig til en gammel version af politikken; er den ikke længere aktuel, og som følge heraf har bemærkningen ikke ført til ændringsforslag.

DN Ringkøbing-Skjern

Jeg har læst udkastet igennem.

Det er godt, letlæst og eksemplarisk.

Det er godt at betragte overskudsjord som en ressource. Men hvordan kommer DN ind i billedet og får indflydelse på magasinering og anvendelse?

M.v.h.

Per M., DN Ringkøbing-Skjern

DN Thy

Til: Råstofpolitikken i høring

På DN Thys bestyrelsesmøde den 24. februar 2022 blev 1. udkast til vores råstofpolitik drøftet. Der var enighed om, at 1. udkast til en råstofpolitik kommer grundigt og sagligt rundt om emnet. Vi har kun få supplerende forslag råstof-anbefalingerne:

1. Sikre bæredygtig udnyttelse og transport af råstoffer:

- etablering af løbende nationalt overblik over råstofreserver og forventet forbrug
- opretholdelse af eksisterende råstofhavne.

2. Sikre bedre "integration" af råstofgrave med omkringliggende natur og landskab:

- bedre samarbejde mellem region og kommuner om planlægning og tilladelser
- gravetilladelser der sikrer rationel udnyttelse
- etapeopdeling af gravetilladelser m.h.p. forkortelse af graveperiode og hurtigere genopretning
- planlægning af efterbehandling i samspil med omgivne natur og landskab for mere sammenhængende og større områder.

Med venlig hilsen

Ib Nord Nielsen

Formand

DN Thy

Samrådet for Nordsjælland

Hørings svar på udkast til Danmarks Naturfredningsforenings råstofpolitik.

Samrådet for Nordsjællands bemærkninger:

Forslaget er i sin helhed på et højt fagligt niveau, med mange relevante og detaljerede informationer om råstofudvindingen.

Ved udpegning af interesseområder for råstofudvinding indgår afvejning af planer for de landskabelige beskyttelsesinteresser, herunder natur-og kulturhistoriske beskyttelsesinteresser. En national råstofplan skal afveje sammenhængende tværgående beskyttelse interesser, og ikke kun naturinteresser i en enkelt råstofgrav. Et fælles regionalt ansvar for råstofudvinding kan sikre dette.

Indledningsvis har vi har vanskeligt ved at forstå forslaget på side 13 om 'Råstofgrave som industriområder'. Det mener vi er et dårligt forslag, idet industri ofte efterlader forurening på jorden, fx oliespild, som vil have kort vej ned til grundvandet. En risiko for forurening af grundvandet må generelt undgås.

Samrådet er enig i de foreslåede anbefalinger for en DN Råstofpolitik:

- 1. der skal være en national råstofstrategi,**
- 2. alle tømte råstofgrave skal udlægges til natur**
- 3. genanvendelse af brugte råstoffer skal opprioriteres, og bl.a. anvendes til byggeri**
- 4. afgiften på råstoffer skal forhøjes kraftigt.**

Samrådet foreslår, at udlagt natur i de tømte råstofgrave bliver tilgængelige for offentligheden. En national råstofstrategi bør omfatte et stop for udvinding i områder, der har status som nationale geologiske interesseområder.

En DN råstofpolitik vil i mange år fremover vil danne grundlag foreningens/lokalafdelingernes arbejde på at opnå mere natur i tømte råstofgrave. En redigering af udkastet vil tydeliggøre målene i DN's råstofpolitik og give foreningen og herunder lokalafdelingerne et godt grundlag at arbejde på.

Vi foreslår derfor, at udkastet til en råstofpolitik følger en disposition, som kan se sådan ud:

1. Indledning, hensigt og motiver, verdensmål. 'Det ønskværdige scenarie', måske de to Danmarkskort kan komme med, men først efter en tekst som den egentlige indledning.

2. DN ønsker:

- a. En national råstofstrategi uden regional binding
- b. Særlige initiativer vedr. havets råstoffer
- c. Fokus på visse råstoffer f.eks. sten sand og grus, som er de mest efterspurgt
- d. Øget fokus på cirkulær råstofanvendelse til byggeri og infrastruktur
- e. Brug af adfærdsregulerende tiltag, eksempelvis forhøjelse af råstofafgiften
- f. At forpligte kommunerne til i l i deres planlægning at have særlig fokus på genanvendelse af byggematerialer
- g. At sikre potentielle naturværdier i tømte råstofgrave
- h. Et forbud mod eksport af råstoffer

3. Uddybende redegørelse

(dokumentation og uddybninger kan enten samles i et særligt afsnit (med samme inddeling som under 2) eller kan placeres i en højre-placeret spalte parallelt med punkter under 2).

4. Afdelingernes værktøjskasse

Øvrige kommentarer til udkastet:

Det fremgår af udkastet, at råstofferne er ulige geografisk fordelt. Der er flest råstoffer i den vestlige del af landet og færre på Sjælland. Især i Region Hovedstaden og specielt i Nordsjælland er der stor efterspørgsel på råstoffer begrundet i den største anlægs- og byggeaktivitet, den største befolkning og den arealmæssigt mindste region med mange fredninger, Natura 2000 og §3 områder.

Disse forhold gør det relevant og nødvendigt, at der kommer en national råstofstrategi og revidering af råstofloven fra 1972. Det er helt relevant, der er denne opfordring.

Afsnittet om værktøjskassen til lokalafdelingerne er et godt kapitel, der giver konkrete anvisninger, når det drejer sig om, at få kommuner og Regioner til i videst mulig omfang at tage hensyn til naturen, når der skal træffes beslutninger om tilladelser til råstofudvinding.

Samrådet er enig i, at afgiften på råstoffer forhøjes kraftigt. Det er et redskab, der som nævnt vil øge genanvendelse af brugte materialer og reducere behovet for råstoffer. Det øgede provenu ved en højere råstofafgift bør bruges til en øget indsats for at sikre naturen i det åbne land.

Vedtagelsen af en DN råstofpolitik vil danne grundlag for DN's indsats i en tid, hvor efterspørgslen på råstoffer på landsplan vil øges kraftigt på grund af store infrastrukturanlæg. DN's indsats på råstofområdet kræver viden og redskaber, som kan få en positiv effekt, når Regionerne skal beslutte, hvor der skal gives gravetilladelser. Lokalafdelingernes samarbejde med kommunerne er også af stor betydning, når de kan beslutte at sige ja til at omdanne alle tømte råstofgrave til natur, jvf. de overordnede anbefalinger fra Naturrådet for Nordsjælland til Grønt Danmarkskort, afsnit 4.1.1. Råstofgravning. På den baggrund er det afgørende, at DN får en råstofpolitik, der vil styrke indsatsen for at skabe natur i tømte råstofgrave og dermed adgang for offentligheden til naturen.

Med venlig hilsen
på Samrådets vegne

Per Seerup
Rådsformand

Kommunerne i Nordsjælland: Egedal, Allerød, Halsnæs, Helsingør, Rudersdal, Fredensborg, Frederiksværk, Frederikssund, Hørsholm og Gribskov.

Bilag til Samrådet for Nordsjællands hørings svar

Bemærkninger til udkast til ”Danmark Naturfredningsforenings råstofpolitik ”.

Indledning

Den 9.2.22 sendte præsidenten høringsbrev ud til lokalafdelinger med følgende indledning:

Hovedbestyrelsen har netop godkendt 1. udkast til vores råstofpolitik, der beskriver, hvordan vi kan tage vare på vores råstoffer på en mere bæredygtig måde. Udkastet er vedhæftet i denne mail.

I den forbindelse er alle DN-afdelinger og personligt valgte medlemmer af repræsentantskabet meget velkomne til at indsende hørings svar til politikken frem til d. 6. marts 2022. Hørings svarene skal sendes til raastofpolitik@dn.dk.

Hovedbestyrelsen vil på baggrund af de indkomne hørings svar udarbejde et revideret udkast til råstofpolitikken. Den reviderede råstofpolitik vil blive præsenteret til repræsentantskabsmødet d. 23.-24. april 2022 med henblik på godkendelse.

Forslaget til en DN råstofpolitik blev vedtaget på REP mødet i november 2020. Efterfølgende er der udsendt flere notater om de problemstillinger, der er knyttet til den gældende råstofindvinding i forhold til gravning i naturfølsomme områder, støj, forurening, og stor efterspørgsel på råstoffer på grund af beslutninger om anlæg af infrastruktur i form af motorveje, Lynetteholm og byggeri.

Nu to år efter vedtagelsen på REP mødet foreligger et forslag, hvor svarfristen er sat til den 6.3.22, en frist, der er for kort i forhold til emnets betydning, i forhold til en DNs strategi, handlinger og samarbejde med andre organisationer herunder Danske Regioner og kommuner.

De følgende bemærkninger er en opsummering af Regionernes anbefalinger til en råstofpolitik og en sammenfatning af DNs forslag til en råstofpolitik, samt nogle kritiske kommentarer til forslagens opsætning, struktur og sprog

Danske Regioners forslag til en råstofpolitik.

Danske Regioner har som bekendt ansvaret for råstofforsyningen og er i samarbejde med kommunerne ansvarlig for efterbehandlingen af tømte råstofgrave. Derfor omtales Regionernes forslag ret konkret om de vilkår og problemer, der er om råstofforsyningen. Regionerne er DNs hoved samarbejdspartner på råstofområdet.

Den 17.11.2020 kom Danske Regioner med forslag til en ”Bæredygtig råstofforsyning for fremtiden” Anbefalingerne er følgende:

1. Råstofressourcen på land og på havet skal udnyttes mere effektivt
2. Vi skal styrke markedet for genanvendelse af råstoffer.
- 3 Det skal være nemmere at bruge genanvendte råstoffer i bygge- og anlægsbranchen.
- 4 Forbruget af råstoffer i anlægssektoren skal nedbringes på sigt.
- 5 Naboer og lokalsamfund omkring grusgrave skal kompenseres.
- 6 Tidligere råstofgrave skal fremme biodiversitet og rekreative områder i Danmark.

Yderligere forslag fra Danske Regioner er følgende: 1. Revision af loven om råstofudvinding. 2. Øgede krav til planlægningen og tilladelser til udgravninger. 3. Ophør af krav om selvforsyning. 4. Økonomisk compensation til berørte lodsejere. 5. Skærpede krav til reetablering. 6. Ny Natur i tømte råstofgrave. 7. Øget afgift på udvinding

Danske Regioner ønsker, at flere råstofgrave efterbehandles til natur frem for landbrug. Færdiggravede råstofgrave rummer ofte et stort potentiale for at skabe langt mere varierede naturtyper, end dem vi finder i vores næringsrige dyrkningslandskaber.

Danske Regioner anbefaler et tættere samarbejde og øget partnerskabstækning blandt de væsentligste aktører i forhold til at fremme naturpotentialet i det åbne land. En omdannelse fra landbrugsland til multifunktionelle og naturrige landskaber kan give værdi tilbage til lokalområdet og have betydning for det lokalpolitiske syn på råstofudvinding.

DNs udkast til råstofpolitik.

Følgende problemstillinger på råstofområdet omtales i høringsbrevet : 1. Stort pres på naturen og miljøet 2 . Tilfældigt om der reetableres til landbrug eller til ny industri, nedknusning mv. 3. Lovgivningen er fra 1972, naturen står svagt 4. Problematisk med regional selvforsyning. 4. Revision af loven om råstofudvinding.

DNs anbefalinger til en råstofpolitik er på væsentlige områder de samme som Danske Regioners anbefalinger: 1. tømte råstofgrave skal blive til ny natur. 2. Afgiften pr. m³ der nu er på 5.27 kr. skal

kraftigt forhøjes. 3. Der skal i meget højere grad være genanvendelse af brugte råstoffer 4. Revision af råstofloven. Sammenfatning af DN's forslag er:

- **Politikken skal sikre natur og miljø langt mere**
- **Lokalafdelingerne skal have nogle værktøjer**
- **Tomme råstofgrave er gode for naturen**
- **Fælles ansvar for råstofferne**
- **Maria skal gå til politikerne centralt, afdelingerne lokalt**

Der er på afgørende områder en fælles forståelse med Danske Regioners forslag til forbedringer på råstofudvindingen. En forståelse, der kan danne et grundlag for et godt fremtidigt samarbejde på råstofområdet mellem regionerne og kommunerne.

Forslaget om en forhøjelse af afgiften kan konkretiseres; Hvad kan den øgede afgift anvendes til? Eks.vis finansiering af bedre vilkår for naturen efter råstofudvinding, generel støtte til bedre vilkår for naturen i det åbne land osv. De enkelte DN afdelinger i Nordsjælland kan selv skrive hørings svar til DN.

Kommentarer til DN's udkast i forhold til opsætning, struktur og sproglig formulering.

Samrådet anbefaler, at udkastet til en DN råstofpolitik redigeres og renskrives, så det imødekommer de forventninger lokalafdelingerne kan forvente til en DN råstofpolitik, som i mange år fremover skal danne grundlag for lokalafdelingernes arbejde. På disse områder er der plads til forbedringer: 1. Udkastet bør have en klar struktur, afsnittene bør nummereres og fremstå i en logisk sammenhæng. 2. De sproglige fejlformuleringer bør rettes. 3. Der skal være dato. 4. Anbefalingerne bør være samlede, så der er et overblik. 5. Ordet "efterlivet" er et ord der bruges om livet efter døden, når det gælder mennesker, og det bør ikke bruges i teksten om tømte råstofgrave. 6. Samrådet efterlyser en indledning og opsummering. Vi har en forventning om, at DN's udkast til en råstofpolitik er velskrevet og præcist formuleret, der gør det egnet som et forslag, REP mødet kan drøfte og tage stilling til i april.

På Samrådet for Nordsjællands vegne

Marianne Engberg

DN Allerød

Den 21.2.22

Samrådet for Vestjylland

Danmarks Naturfredningsforening. Samrådet for Vestjylland.

Dato 6. marts 2022

Høringssvar vedr. udkast til DN's kommende råstofpolitik.

Stor ros til Jan Pedersens udkast.

*Vi kan kun anbefale en højere råstofafgift. Begrundelse: Bl.a. Entreprenører i Tyskland henter nu råstoffer i DK pga. vores lave prisniveau.

Teamchef for råstofområdet i Region Midt Lars Ernst mener det samme og vil forsøge at få det nye Regionsråd til at gå ind det og arbejde for en afgiftsstigning via Folketinget.

*Råstofafgiften skal ikke bare være en fiscal afgift, men en vis procentdel tildeles til naturforbedring i nye råstofgraveområder. Det mener samme ovennævnte teamleder.

***Mere cirkulær råstofanvendelse.**

Alt for mange nedbrydningsmaterialer downcycles. Gode mursten bliver oftest et nedknust vejfyldsmateriale. Det er højaktuelt idet de fleste teglværker bruger russisk gas til deres produktion. Det samme med betonen.

Kalkstabilisering en genial løsning. Enig. Hvem kender ikke hvor meget nyt sand/grus, der skal fyldes i en udgravning til rørlægning, byggemodning m.m.

Spild af et dyrebart råstof er de store mængder moler, der laves til kattegrus, der bl.a. eksporteres i store mængder til bl.a. Tyskland og USA efter brug af russisk naturgas til produktionen.

***Den vilde natur i råstofgrave.**

Vi er helt enige i de anbefalinger som forslaget fremfører.

***Afdelingernes værktøjskasse**

Et godt værktøj i sagsbehandlingen, der måske kan udvides med flere gode eksempler også fra det jyske område ?

Et meget nyt eksempel er DN-fredningen af råstofindvindingsområdet for moler på Fur som det sidste værktøj.

Hilsen

på vegne af

DN Lemvig, Struer, Holstebro, Skive, Viborg, Herning, Ikast-Brande og Ringkøbing-Skjern.

John Clausen

Samrådsformand

SR-Vestjylland.

Fra Vores DN: Niels Hald

Geologiske bemærkninger til råstofpolitikken

Niels Hald er medlem af bestyrelsen, DN Fredensborg

Til lykke med forslaget til ny råstofpolitik. Som geolog vil jeg gerne knytte nogle geologiske bemærkninger til forslaget. De geologiske værdier har behov for at blive trukket lidt mere frem. Det er for sent at nævne dem på side 15. Jeg håber, at mine forslag og kommentarer finder anvendelse.

Afsnit 1, Råstofpolitikens essens og hovedområder:

Umiddelbart (side 3 øverst) kan man få det indtryk, at politikken alene vedrører de kvartære råstoffer, ler, sand og grus (+ tørv): ”Men ressourcerne på land er ikke fornybare, og kommer først igen efter næste istid”. Det gælder ikke kridt og kalk, moler og kvartssand, at de dannes under istider.

Jeg vil derfor foreslå, at sætningen udgår eller forkortes: Men ressourcerne er ikke fornybare.

Råstofindvindingens mulige skader på landskabet og på de geologiske værdier bør nævnes allerede i dette opsummerende afsnit:

... de tilbageværende råstoffer. Hertil kommer, at indvinding af råstoffer ofte resulterer i betydelige indgreb i landskabet, herunder de geologiske værdier.

Afsnit 2, Mere cirkulær råstofanvendelse:

Forslag om at tilføje noget om de geologiske værdier:

....mindre aftryk på landskabet og dermed på den geologiske oplevelse af landskabet. Alt for mange fremtrædende og videnskabeligt betydningsfulde geologiske dannelser er gået tabt gennem årene.

Afsnit 3, Den vilde natur i råstofgravene:

Der må godt efterlades dramatiske skrænter til insekter og digesvaler – og så uden publikumsadgang..... Skrænter bør også efterlades, hvor de kan illustrere den geologiske udvikling, herunder, hvorledes råstofferne er dannet.

En planlagt tilbagevendende forstyrrelse. En oprensning af geologisk interessante tværsnit vil også være ønskelig (der har været spredte tilløb blandt geologer og geologisk interesserede i at vedligeholde sådanne profiler).

Afsnit 5, Afdelingernes værktøjskasse

Høringen af råstofområder ..... konkret viden om de geologiske forhold, arter, levesteder og kulturhistorie..

Med venlig hilsen

Niels Hald

Medlem af bestyrelsen, DN Fredensborg

Fra Vores DN: Helge Hansen

Helge Hansen er medlem af råstofgruppen i DN Frederikshavn og Læsø

Der mangler noget i oplægget til DN`s oplæg til Råstofpolitik !!

Der er lavet et flot stykke arbejde med udarbejdelsen af udkastet til den fremadrettede råstofpolitik i vores forening.

Desværre er der ingen steder heri taget de nødvendige hensyn til grundvandsinteresserne i den udformede politik. Og man kan ikke fagligt forsvarligt forholde sig til forhold omkring råstoffer uden at forhold om grundvandet inddrages heri, idet der oftes geografisk er sammenfald mellem disse områder.

I dag står sikring af vores grundvand med god grund højt på foreningens prioriteringsliste, og vi har hos os i DN ansat en af Danmarks største faglige kapaciteter indenfor området. Hans viden bør naturligvis anvendes og tilgodeses i vores kommende råstofpolitik.

Vi har i Frederikshavn arbejdet meget med disse ting - og har i forlængelse heraf indsendt nedenstående høringssvar, hvori vandinteresserne er "indskrevet".

Tankerne, ideerne samt forslagene omkring grundvandsbeskyttelsen er afstemt med den viden DN`s ekspert har givet udtryk for er fagligt velbegrundet.